

Yükleme Tarzları, Bağlanma Stilleri ve Kişilik Özelliklerine Göre Evlilik Uyumu

Arif ÖZER¹, Hüdayar CİHAN-GÜNGÖR²

Özet: Bu çalışmada kişilik özellikleri, yükleme tarzları ve bağlanma stillerinin evlilik uyumunu yordama güçleri incelenmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı yapılmış ve uygun örnekleme yöntemi kullanılarak katılımcılar belirlenmiştir. Araştırmaya Ankara ilinde resmi ve özel kurumlarda çalışan 124 (57 kadın, 67 erkek) evli birey katılmıştır. Katılımcıların yaşları 23 -53 arasındadır. Ortalama evlilik süreleri \bar{x} = 11.45 (ss= 8.19) tir. Ayrıca katılımcıların 23'ü lise, 79'u üniversite ve 22'si yüksek lisans mezunudur. Ayırma analizi sonucunda; birinci fonksiyonda evlilik uyumu düşük kadınların daha az; evlilik uyumu yüksek erkeklerin daha fazla nedensel yüklemde buldukları saptanmıştır. İkinci fonksiyonda ise, sorumluluk yükleme tarzının ve deneyime açıklık kişilik özeliğinin, evlilik uyumu düşük erkeklerde daha yüksek; evlilik uyumu yüksek kadınlarda ise daha düşük olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Evlilik Uyumu, Yükleme Tarzları, Beş-Faktör Kişilik, Bağlanma Stilleri

Abstract: *Marital Adjustment with respect to Attribution, Attachment and Personality.* This study investigated predictive powers of personality, attribution types and attachment styles over marital adjustment. The study was conducted based upon correlational survey model and convenience sampling method was employed. A total of 124 (57 females and 67 males) married individuals from different public and private organizations located in Ankara participated in the study. The range of participants' ages was 23 - 53. Average duration of marriage is \bar{x} = 11.45, df= 8.19. In addition, 23 of the subjects are high school graduates, 79 of the subjects are university graduates and 22 of the subjects completed master's degree. As a result of discriminant analysis, it was found that in the first function, females with low marital adjustment engaged less in causal attribution whereas males with high marital adjustment showed more in causal attribution. In the second function, it was found that attribution of responsibility and openness the experience was higher in males with low marital adjustment whereas they were lower in females with high marital adjustment.

Key Words: Marital Adjustment, Attribution Types, Five-Factor Personality, Attachment Styles

Giriş

Evlilik arkadaşlık, sevgi, bağlılık, beraberlik, güven, cinsellik ve çocuk sahibi olma gibi birçok gereksinimi doyurma beklentisi içinde kurulmakta ancak ömür boyu beraber ve mutlu olmak için başlanılmış bu birlikteliklerin bir kısmında, çok geçmeden sorunlar ortaya çıkmaktadır (Keçe, 2010). Çözülemeyen sorunlar eşler arasında uyumsuzluğa yol açmakta, bunun sonucunda da geçmişe göre daha sık ayrılma kararları alınmaktadır. Nitekim Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2001-2010 yılları arasında evlenme oranındaki ortalama artış % 1 iken, boşanma oranında % 3'tür. Özellikle son iki yılda evlilik oranlarında neredeyse hiç artış gözlenmezken, boşanma oranlarındaki artış % 10 civarındadır (TUIK, 2010). Bu istatistikler, boşanma oranlarının evlenme oranlarından daha yüksek olduğunu ortaya koymakta, ilişkinin devamını sağlayan "evlilikte uyum" kavramının tanımlanmasını ve bu uyumu etkileyen faktörlerin araştırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Evlilikte uyum, farklı kişiliğe sahip eşlerin günlük yaşamın değişen koşullarına uymaları, yaşadıkları anlaşmazlıkları uzlaşma içinde çözmeleri, birbirleriyle iyi iletişim içinde olup mutlu olmak ve ortak hedeflere ulaşmak için birbirlerini tamamlamaları şeklinde tanımlanmaktadır (Spanier, 1976). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, evlilikte uyum uzlaşma, uyuma, problem çözme ve hedef belirleme gibi bilişsel süreçlerle ilgilidir. Bu bilişsel süreçlerin evlilik uyumunu nasıl etkilediğini açıklayan en kapsamlı yaklaşımlardan biri yükleme kuramıdır.

Yükleme kuramına göre, eşler evliliklerinde ortaya çıkan sorunları ele alırken, nedensellik ve sorumluluk olmak üzere iki farklı yükleme örüntüsünü kullanmaktadırlar: Nedensellik yüklemesi, bir olay veya davranışı neyin ortaya çıkardığıyla; sorumluluk yüklemesi ise bu durumdan kimin sorumlu olduğuyla ilişkilidir (Bradbury ve Fincham, 1990). Fincham ve Bradbury (1992) yüklemenin iki boyutu ile evlilik doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunduğunu; Tutarel-Kışlak (1997) sorumluluk yüklemesinin nedenselliğe göre evlilikte uyumsuzluğa daha fazla yol açtığını belirtmektedir. Karney ve Bradbury (1997) yükleme örüntülerinin evliliğin başlangıcında edinildiğini; Davey, Fincham, Beach ve Brody (2001)

¹ Arif ÖZER, Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Mesleki Eğitim Fakültesi, ANKARA, arifozer@gazi.edu.tr

² Hüdayar Cihan Güngör, Yrd. Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Eğitim Fakültesi, KAYSERİ, hudayar@gazi.edu.tr

nedensel yüklemelerin sorumluluk yüklemelerini ortaya çıkardığını ve sorumluluk yüklemelerinin de evlilikte uyumsuzluğa yol açtığını ifade etmektedirler. Ayrıca yapılan çalışmalar, yükleme örüntüleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin cinsiyete bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Bu çalışmalarda eşlerini suçlayan kadınların evlilik doyumlarının azaldığı (Bradbury, Beach, Fincham ve Nelson, 1996; Fincham, Baucom ve Beach, 1987; Madden ve Janoff-Bulman, 1981) ve uyumsuzluk yaşayanların eş davranışlarını daha fazla kasıtlı buldukları görülmektedir (Akfırat – Önalın, 1995; Bradbury ve Fincham, 1990; Fincham ve O’Leary, 1983; Kyle ve Falbo, 1985; Tezer, 1994). Bununla birlikte, söz konusu ilişkilerin, bir araştırmadan diğerine farklılaştığı gözlenmektedir. Tezer (1986) çatışmanın nedenini kadınların eşlerine (sorumluluk yüklemesi), erkeklerin ise kendilerine yüklediklerini ve bu durumun kadınlarda evlilik doyumunu azaltırken erkeklerde artırdığını dile getirmektedir. Bu sonucun tersine, Curun (2006) kadınların erkeklere göre daha fazla nedensellik (odak ve güdü boyutları) yüklemesi yaptıklarını belirtmektedir. Tutarel-Kışlak (1995) ise evlilikteki uyumun kadınlarda daha az sorumluluk yüklemesine neden olurken, erkeklerin yüklemelerinde bir değişme yaratmadığını ifade etmektedir. Bu çalışmaların sonucunda da görüldüğü gibi, bireylerin yükleme tarzları ile evlilik doyumları, dolayısıyla evlilik sürecindeki uyumları arasında ilişkiler kurulmakta ancak ilişkilerin yönü ve büyüklükleri çalışmalar arasında farklılık göstermektedir. Bulgulardaki bu farklılık, iki değişken arasındaki ilişkiyi etkileyen bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri gibi başka değişkenlerin varlığına işaret etmektedir.

Bowlby (1973, 1979) bağlanmayı birinin yanımızda olmasını isteme ve o kişi yanımızda olduğunda kendimizi güvende hissetme şeklinde tanımlamakta; erken yaşlarda anneden başlayarak diğer yetişkinlere ilişkin oluşturulan içsel modellerin çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de işlev gördüğünü belirtmektedir. Hazan ve Shaver (1987) romantik ilişkilerde güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan olmak üzere üç; Bartholomew ve Horowitz (1991) ise güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört bağlanma türünden söz etmektedirler. Bağlanma stillerinin evlilik uyumu ile ilişkisinin ele alındığı önceki araştırmalarda güvenli (Açık, 2008; Feeney, Noller ve Callan, 1994; Shi, 2003) ve saplantılı (Büyüksahin, 2006; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006) bağlananların evlilik doyumlarının daha yüksek; güvensiz bağlananların ise daha düşük evlilik doyumuna sahip oldukları ortaya konmaktadır (Beştav, 2007; Butzer ve Campbel, 2008; Gündoğdu – Aktürk, 2010; Heene, Buysse ve van Oost, 2005, 2007; Kantarcı, 2009; Kobak, Hazan ve Ruckdeschel, 1994; Kuyumcu, 2005; Möller, Hwang ve Wickberg, 2006; Turanlı, 2010). Ayrıca bazı çalışmalarda evlilik ilişkisinin başlangıcı olarak kabul edilebilen romantik ilişkilerden sağlanan doyum ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin cinsiyete bağlı olarak değişmediği ifade edilirken (Feldman, Gowen ve Fisher; 1998; Işınsoy-Halat, 2009; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006); başka çalışmalarda bağlanmanın sadece kadınlarda evlilik uyumunu etkilediği (Akkaya, 2010; Kaya – Balkan, 2009) ya da güvenli bağlanmanın erkeklerde doyum artırırken, güvensiz bağlanmanın kadınlarda uyumu azalttığı dile getirilmektedir (Parker ve Scannell, 1998). Gollo ve Smith (2001) evlilik doyumunun yordanmasında, eşlerin bağlanma stilineki etkileşiminin önemine vurgu yaparlarken; Erdoğan (2007) evliliklerinde sorunlar yaşayan kadınlarda kaçınma ve kaygının, erkeklerde ise sadece kaçınmanın öne çıktığını ileri sürmektedir. Bu bulgulardan ayrı olarak, Spotts ve ark. (2005) kadınların evlilikten doyum sağlamalarında iyimserlik ve öfke düzeylerinin, kaygılı bağlanmalarından daha önemli olduğunu belirtmektedirler. Bu çalışma sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, evlilik uyumu ile bağlanma türleri arasında önemli ilişkiler bulunmakta ancak bu ilişkilerin yönü ve büyüklükleri kadın ve erkeklerde farklılık göstermektedir.

Öte yandan, Spotts ve ark. (2005)’larının belirttiği gibi, eşlerin kişilik özellikleri de evlilik uyumlarını etkilemektedir. Özellik (trait) kuramlarına göre, kişilik özellikleri bir bireyi diğerinden ayıran ve kişinin tutarlı davranmasının sebebi olan biyolojik kökenli eğilimler olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2004). Sözlüksel (psycho-lexical) yaklaşıma dayalı tanımlanan bu özellikler dışa dönüklük, yumuşak başlılık, duygusal dengesizlik, sorumluluk ve deneyime açıklıktır (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2007). Beş faktör modeli ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin ele alındığı çeşitli araştırmalarda özellikle kadınların evlilik uyumunu erkeklerin duygusal dengesizlik düzeylerinin olumsuz; yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve sorumluluk taşımalarının olumlu yönde etkilediği ortaya konulmuştur (Buss,1991; Botwin, Buss ve Shackelford, 1997; Bouchard, Lussier ve Sabourin, 1999; Fitzpatrick, 2001; Geist ve Gilbert, 1996; King, 1993; Russell ve Wells, 1994). Benzer şekilde, kadınların duygusal dengesizlikleriyle eşlerinin evlilik uyumları olumsuz; yumuşak başlı ve deneyime açık oluşları ile olumlu ilişkili bulunmuştur (Botwin, Buss ve Shockelford, 1997; Bouchard, Lussier ve Sabourin, 1999; Geist ve Gilbert, 1996; Russell ve Wells, 1994). Caspi (1987) çocukluğunda öfkeli olarak tanımlanan kimselerin 40 yaşından önce boşanma olasılıklarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Fincham ve Bradbury (1988) eşlerden birinin iyimser olmasının, diğer eşin iyimser olana daha olumlu davranmasına yol açtığını dile getirmektedirler. Richmond, Craig ve Ruzicka (1991) evlilik uyumu ile dışa dönüklük arasında olumlu; Russell ve Wells

(1994) bir ilişki bulunmadığını; Geist ve Gilbert (1996) ve Levine ve Henessy (1990) ise olumsuz ilişkiler bulunduğunu belirtmektedirler. Kelly ve Conley (1998) her iki eşin duygusal dengesizlik düzeylerinin yüksek oluşunun, boşanmayla ya da mutsuz evliliklerle sonuçlandığını ifade etmektedirler. Huston ve Houts (1998) eşlerin sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki bulunmadığını, bununla birlikte eşlerden birinin kaygı düzeyinin yüksek olmasının evlilikte olumsuz davranımlara yol açtığını ve diğer eş üzerinde çatışma, sevgi ve evlilik doyumunu konularında duygulanım azalmasına neden olduğunu ileri sürmektedirler. Barelds-Dijkstra (2005) evlilik doyumuyla duygusal dengesizlik ve düşmanlık duygularının olumsuz; dışa dönüklüğün ve özsaygının olumlu yönde ilişkili olduğunu ancak eşlerin benzer kişiliklere sahip oluşunun önemli bir etkisinin olmadığını ifade etmektedir. Cihan - Güngör (2007) evlilik doyumunu ile sorumluluk arasında olumlu ilişkiler bulunduğunu, duygusal dengesizlik ve yumuşak başlılığın evlilik doyumunu doğrudan etkilemediğini belirtmektedir. Buna karşın, Chien, Tanaka, Hiramura, Fujihara ve Kitamura (2007) kadının dışa dönüklüğünün kocanın evlilik uyumuyla olumlu; kocanın duygusal dengesizlik düzeyi ile kadının evlilik uyumu arasında olumsuz ilişkiler bulunduğunu belirtmektedirler.

Sonuç olarak, yüklenme örüntüleri ve bağlanma stilleri gibi kişilik özelliklerinin de evlilik uyumuyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, ülkemizde yapılan araştırmalarda genellikle yüklenme biçimlerinden, bağlanma stillerinden ya da kişilik özelliklerinden biri ile evlilik uyumunun ele alındığı, başka bir ifadeyle bu üç yapının evlilik uyumu üzerindeki etkilerinin birlikte incelenmediği görülmektedir (Açık, 2008; Akfırat – Önalın, 1995; Akkaya, 2010; Büyükaşahin, 2006; Cihan – Güngör, 2007; Curun, 2006; Gündoğdu – Aktürk, 2010; Işınso-Halat, 2009; Kantarcı, 2009; Kaya-Balkan, 2009; Turanlı, 2010; Tutarel-Kışlak, 1995-1997; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006). Ayrıca bu alandaki bulguların çoğunun batı kültüründe yapılan araştırmalara da dayandığı söylenebilir. Oysa evliliğe ilişkin toplumsal önem, kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri ve eşlerin kişiliklerindeki çevre etkileri bir kültürden diğerine farklılıklar gösterebilir. Bu da, bağlanma stillerinin, yüklenme biçimlerinin ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumu üzerindeki etkilerini bir araştırmadan diğerine farklılaştırabilir. Dolayısıyla yukarıda verilen ilişkilerin Türk kültüründe de geçerliğinin test edilmesi gerektiği ileri sürülebilir. Bu bağlamda, yapılan bu çalışmayla hem alandaki bilgi birikimine katkı sağlanabilmesi hem de evlilik uyumunu etkileyen faktörlerin çok boyutlu olarak ortaya konulması yoluyla evlilik aile danışmanlığı alanında yapılabilecek önleme ve müdahale çalışmalarına kaynak oluşturulabilmesi hedeflenmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı “Evli bireylerin, evlilik uyumu yüksek ya da düşük kategorilerinden birinde bulunma olasılıklarını, yüklenme biçimleri (sorumluluk ve nedensel yüklenme), bağlanma stilleri (kaçıncı ve kaygılı) ve kişilik özelliklerinin (duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk) ne derece yordadığını” incelemektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişki tarama modeline dayalı yapılmıştır. İlişkisel tarama modelinde iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığı ve/veya derecesi belirlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 1999; Büyükoztürk ve Çokluk-Bökeoğlu, 2008).

Katılımcılar

Araştırmaya 2009 – 2010 yıllarında Ankara ilinde, resmi ve özel kurumlarda çalışan 124 evli birey katılmıştır. Çalışmada uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların 57’si (%46) kadın, 67’si (%54) erkek olup, yaşları 23-53 arasında değişmektedir (\bar{x} = 37, ss = 8). Evlilik yılı ortalaması 11.45 (ss = 8.19) olan katılımcıların 23’ü lise, 79’u üniversite ve 22’si lisansüstü eğitim mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi formunda evli bireylerin cinsiyeti, yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı ve eğitim düzeyine yönelik sorular yer almıştır.

Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ): Locke ve Wallace’nın (1959) geliştirdikleri EUÖ, Tutarel-Kışlak (1999a) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. EUÖ’de bir genel uyum sorusu, olası anlaşma alanlarını ölçen sekiz soru ile çatışma çözme, bağlılık ve iletişimi ölçen altı soru bulunmaktadır. Katılımcılar “Aile bütçesini idare etme”; “Boş zaman etkinlikleri” şeklinde yazılan maddeleri okuyup, kendilerine en uygun olan yanıtı maddelerin sağ tarafında verilen “Her zaman anlaşırız – Her zaman anlaşamayız biçimindeki altılı derecelendirme ölçeğinde işaretlemektedirler. Ölçekten 43.5 ve üstünde puan alanlar evlilik uyumu yüksek, 43.5 puanın altında kalanlar evlilik uyumu düşük olarak kabul edilmektedir. EUÖ’nin Türkçe

formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Tutarel-Kışlak (1999a) tarafından yapılmıştır. Tutarel-Kışlak'ın çalışmasında EUÖ'nin iç tutarlık katsayısı .90, iki yarı (tekler - çiftler) güvenilirlik katsayısı .84 ve test-tekrar test (2 hafta aryla) güvenilirlik katsayısı .57'dir. Ayrıca benzeme (convergent) geçerliği kapsamında EUÖ, Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ile .12 ($p < .05$) ve İlişkilerde Yükleme Ölçeği ile -.54 ($p < .01$) ilişkili bulunmuştur. Bu çalışmada ise EUÖ'nin güvenilirlik (Cronbach alfa) katsayısı .72 olarak hesaplanmıştır.

İlişkilerde Yükleme Ölçeği (İYÖ): Fincham ve Bradbury'nin (1992) geliştirdiği ölçek, Tutarel-Kışlak (1999b) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. İYÖ ile ölçülmesi amaçlanan yükleme biçimleri, dört olumsuz hipotetik eş davranışı ile değerlendirilmekte ve her bir davranış altı farklı ifadeyi içermektedir. İfadelerin üçü nedensellik yükleme boyutuyla, diğer üçü ise sorumluluk boyutuyla ilgilidir. Katılımcılar "Eşim beni istemeden değil, kasıtlı olarak eleştirdi", "Eşimin bu davranışı bencilce nedenlerden kaynaklanmaktadır" şeklinde yazılan maddeleri okuyup, kendilerine en uygun olan yanıtı maddelerin alt tarafında verilen "Tamamen katılıyorum-Tamamen katılmıyorum" biçimindeki altı dereceli ölçekte işaretlemektedirler. Değerlendirme aşamasında, hem nedensellik hem de sorumluluk alt boyutlarına ilişkin toplam puanlar elde edilmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Tutarel-Kışlak (1999b) tarafından yapılmıştır. Her bir yükleme boyutundan elde edilen iç tutarlık katsayıları .71 ile .91; test-tekrar test güvenilirlik değerleri ise .56 ile .82 arasında değişmektedir. Benzer ölçekler geçerliği kapsamında (Janda, 1998) kadın ve erkekler için belirlenen her bir yükleme boyutu ile evlilik uyum puanları arasındaki korelasyon katsayıları negatif yönde olup, anlamlı bulunmuştur. Bu çalışmada İYÖ'nin güvenilirlik (Cronbach alfa) katsayıları nedensellik alt boyutu için .84; sorumluluk alt boyutu için .92 olarak hesaplanmıştır.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE): Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) Brennan ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilmiş, Sümer (2006) tarafından da Türkçeye uyarlanmıştır. YİYE, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarından kaçınma olmak üzere bağlanmaya ilişkin iki temel boyutu ölçmektedir. Toplam 36 maddeden oluşan envanterde her bir boyut 18'er madde ile ölçülmektedir. Katılımcılar "Gerçekten ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim", "Birlikte olduğum kişiyle kolaylıkla yakınlaşabilirim" şeklinde yazılan maddeleri okuyup, kendilerine en uygun olan yanıtı maddelerin sağ tarafında verilen "Tamamen katılıyorum - Tamamen katılmıyorum" biçimindeki yedili dereceli ölçekte işaretlemektedirler. Ölçekten alınan puanların artması, bireylerin ilişkilerinde kaygı yaşadıkları ve başkalarından uzak durdukları şeklinde yorumlanmaktadır. Envanterin Türkçe versiyonunun iç tutarlık katsayıları kaygı boyutu için, .86, kaçınma boyutu için, .90'dır (Sümer, 2006). Bu çalışmada YİYE'nin güvenilirlik (Cronbach alfa) katsayıları kaçınma alt boyutu için .86, kaygı alt boyutu için .84 olarak hesaplanmıştır.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT): Bacanlı, İlhan ve Aslan (2007) tarafından geliştirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Sıfat listesinde her madde de birbirine zıt sıfat çiftleri verilmekte ve katılımcılar "Sakin - Sinirli"; "Durgun - Delidolu" yazılan maddeleri okuyup, kendilerine en uygun olan yanıtı maddelerin ortasında verilen "Çok uygun - Ne uygun ne uygun değil, Çok uygun" biçimindeki yedili dereceli ölçekte işaretlemektedirler. SDKT, duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk olmak üzere beş kişilik boyutundan oluşmaktadır. SDKT'den alınan puanların artması, ilgili boyuttaki nitelikler bakımından bireyin baskın kişilik özellikleri gösterdiği anlamına gelmektedir. SDKT'nin iç tutarlık katsayıları .73 - .89 arasında değişmektedir (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2007). Bu çalışmadan elde edilen verilerle hesaplanan Cronbach alfa katsayıları ise .67-.89 arasındadır (ortanca= .82).

Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışmada evli bireylerin evlilik uyumu yüksek ya da düşük kategorilerinden birinde bulunma olasılıklarını yükleme biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin ne derece yordadığı araştırılmıştır. Dolayısıyla, çalışmada grup üyeliklerini yordamak amacıyla bir model oluşturulması hedeflendiğinden verilerin istatistiksel çözümlemesinde ayırma (discriminant) analizi kullanılmıştır (Büyükoztürk ve Çokluk - Bökeoğlu, 2008). Böyle bir istatistiksel teknik seçmenin altında, her toplumda evlilik uyumu yüksek / düşük kadınlar ve erkekler bulunabileceği, dolayısıyla cinsiyetin yordayıcı olarak kullanıldığı çoklu regresyon analizinin verilerin çözümlemesi için uygun olmayacağı ve evlilik uyumu farklı her iki cinsiyette regresyon denklemlerinin aynı olmayacağı varsayımı yatmaktadır. Bu varsayımdan hareketle, veri çözümleme sürecinin ilk aşamasında, eksik değerler gözden geçirilmiş, daha sonra evlilik uyum puanları, kümeleme yöntemiyle (k-means cluster) her iki cins için ikiye bölünerek uyum düzeyi yüksek - düşük, erkek ve kadınlar olmak üzere dört grup oluşturulmuştur. Bu işlemi takiben ayırma analizinin sayıltıları gözden geçirilmiştir. Ayırma analizinde yordayıcı değişken sayısının en az beş katı,

kategori sayısının ise görel olarak aynı büyüklükte olmak kaydıyla, her birinde en az 20 gözlemin bulunması gerektiği belirtilmektedir (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2006). Poulsen ve French (2009) en küçük örneklem büyüklüğüne sahip kategoride değişken sayısından daha fazla katılımcı olması gerektiğini, analizde maksimum bağımsız değişken sayısının n-2 (n= örneklem büyüklüğü) kadar olabileceğini, daha düşük örneklerle çalışılsa da en iyi tahminin genellikle bağımsız değişken sayısının 4-5 katı gözlemlerle yapılabileceğini ifade etmektedirler. Buna göre, dokuz yordayıcı değişkenin kullanıldığı bu çalışmada analizler öncesi 130 gözlem bulunmakta ve araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturan dört kategoride yer alan gözlemlerin sayısı 28–35 aralığında değişmektedir (ortanca= 30.5). İkinci aşamada, her bir değişkenin aykırı gözleme sahip olup olmadıkları Z testiyle, bileşimleri Mahalonobis uzaklık testiyle gözden geçirilmiştir. Bu işlemlerin sonucunda altı aykırı gözleme rastlanmış ve bu gözlemler veri setinden çıkarılmıştır. Üçüncü aşamada ise yordayıcı değişkenler arasındaki çoklu bağlantı (multicollinearity) sorunu araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan analiz sonucunda 0'a yaklaşan tolerans ve 5'ten büyük varyans şişme değerlerine (VIF) rastlanmamış, böylelikle değişkenler arasında çoklu bağlantının bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Dördüncü aşamada varyans ve kovaryans matrisinin eşitliği Box'ın M istatistiği ile incelenmiş ve homojenliğin sağlanamadığı görülmüştür (M= 247.53; F135, 29936.57= 1.59; p= .000). Box'ın M istatistiği puan dağılımlarının normalliklerinden etkilenmektedir ve dört kategori için dokuz değişkenin normallik ve doğrusallıkları incelendiğinde, 36 dağılımdan (4*9) bazılarının normalden saptıkları ancak bu sapmanın orta düzeyde olduğu gözlenmiştir. Bunun üzerine, analizler ham puanlar üzerinden yapılmış ve normalden sapan değişkenler için herhangi bir dönüştürme işlemi uygulanmamıştır. Bunun yerine, her ne kadar kategori büyüklükleri arasında önemli farklılıklar (28/35 < 1.5) olmasa da, bir çözüm yolu olarak ayrı grup varyanslarının kullanıldığı karesel (quadratic) ayırma analizi kullanılmıştır (Özdamar, 2004; Stevens, 2002; Tabachnick ve Fidell, 2007). Analizlerde hata payı .05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Ayrı grup varyanslarına dayalı karesel ayırma analizinin kullanıldığı bu çalışmanın yordayıcı değişkenleri; kişilik özellikleri, yükleme tarzları ve bağlanma biçimleridir. Araştırmanın gruplama değişkeni ise, evlilik uyum ölçeğinden alınan puanlara bağlı olarak kadın ve erkeklerin evliliklerindeki uyum ve uyumsuzluklara göre oluşturulan dört kategoridir. Araştırmada bağımsız değişkenlerin, bu dört kategoriden birinde, bir kişinin bulunma olasılığını yordama güçleri incelenmiştir. Bağımsız değişkenlere ilişkin gruplar arasındaki korelasyon katsayıları, ortalama ve standart sapma değeri ile Wilks λ ve F testi sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Yordayıcı Değişkenler Arasındaki Korelasyon Katsayıları, \bar{x} , ss, Wilks λ ve F Değerleri

Ayrırcı Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	λ	F _(3,120)
Grup 2 (n=28)											
1. Nedensel yükleme		.24	-.08	-.39	-.4	-.29	-.43	.22	-.06	.11	330.17**
2. Sorumluluk yükleme	.63		.03	-.33	-.02	-.11	-.17	.32	.06	.72	15.39**
3. Duygusal dengesizlik	.50	.55		-.29	.01	.05	-.04	.08	-.14	.91	4.04**
4. Dışa dönüklük	-.11	-.31	-.44		.6	.55	.54	-.24	.22	.88	5.64**
5. Deneyime açıklık	-.21	-.44	-.39	.84		.85	.61	-.09	.44	.88	5.58**
6. Yumuşak başlılık	-.26	-.65	-.46	.72	.78		.64	-.07	.32	.86	6.49**
7. Sorumluluk	-.21	-.38	-.30	.37	.45	.47		-.34	.17	.93	3.23*
8. Kaçınmacı bağlanma	.06	.39	.19	-.41	-.56	-.50	-.12		.12	.97	1.40
9. Kaygılı bağlanma	-.02	.09	.27	.01	.01	-.18	.17	.12		.92	3.46*
Grup 4 (n=32)											
1. Nedensel yükleme		.13	.03	.00	-.03	.01	-.15	-.19	.16		
2. Sorumluluk yükleme	.26		-.08	-.41	-.25	.16	-.37	.26	-.04		
3. Duygusal dengesizlik	.25	.19		.06	-.14	-.36	.36	.24	.17		
4. Dışa dönüklük	-.24	-.33	-.40		.74	.04	.36	-.18	-.31		
5. Deneyime açıklık	-.04	-.27	-.29	.48		.36	.55	-.12	-.37		
6. Yumuşak başlılık	-.03	-.18	-.43	.48	.61		.20	.12	-.09		
7. Sorumluluk	-.26	-.09	-.17	.33	.54	.31		.07	-.24		
8. Kaçınmacı bağlanma	.18	.31	.16	-.27	-.25	-.19	-.23		-.06		
9. Kaygılı bağlanma	.15	.18	.03	.20	.27	.32	.05	.07			
\bar{x}	UDK	23.38	20.07	19.45	51.93	47.13	57.10	41.27	35.14	51.69	
	UYK	32.29	23.00	23.54	44.61	41.25	49.04	39.04	44.96	53.17	
	UDE	39.77	29.34	24.53	48.09	43.10	49.46	34.57	44.86	59.40	
	UYE	48.12	33.25	24.03	42.31	39.69	50.12	34.78	44.75	69.84	
ss	UDK	4.32	6.30	6.68	8.42	6.68	6.26	9.27	20.88	25.51	
	UYK	2.16	8.43	5.90	11.72	7.58	9.28	6.04	25.30	25.39	
	UDE	2.25	9.01	6.26	7.07	6.40	7.79	12.68	23.47	20.27	
	UYE	3.65	9.38	6.54	11.31	8.84	8.82	10.75	19.31	27.11	

*p < .05; **p < .001 UD: Evlilik uyumu düşük UY: Evlilik uyumu yüksek K: Kadınlar E: Erkekler

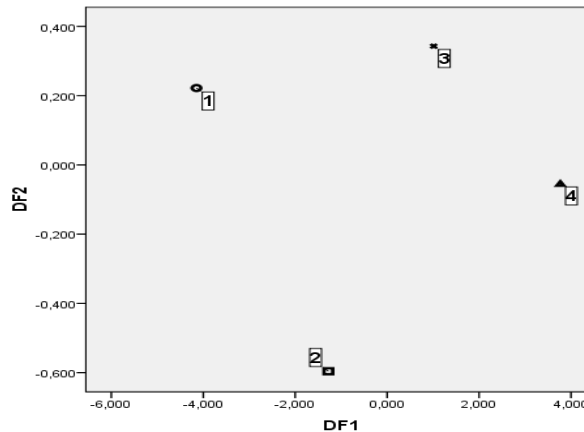
Tablo 1’de yordayıcı değişkenlerin dört gruptaki korelasyon matrisleri ile bu dört grubun dokuz yordayıcı değişkende anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla F değerleri verilmiştir. Korelasyon katsayılarının sunumunda iki ayrı matris kullanılmış ve matrislerin köşegen elementlerinin altında bir gruba, üstünde ise diğer gruba ait katsayılar yer almıştır. Tabloda görüldüğü gibi, kaçınmacı bağlanma dışında, sekiz yordayıcı değişkene ilişkin F değerleri, grupların ortalama puanları arasında anlamlı farklar olduğunu göstermektedir. Korelasyon katsayıları arasındaki büyük değişimler de bu farklılıklara işaret etmektedir. Örneğin; duygusal dengesizlik ve nedensel yüklenme arasındaki korelasyon katsayısı birinci grupta .50 iken, ikinci grupta -.08’dir. Bununla birlikte, λ değerlerinin 1’e yakın olması, yordayıcı değişkenlerin grupları ayırmadaki etkilerinin çok yüksek olmadığını; nedensel ve sorumluluk yüklemenin diğer değişkenlere göre kişilerin dört kategoriden birinde bulunma olasılıklarını daha çok yordadığını göstermektedir. Bundan hareketle, yordayıcı değişkenlere bağlı olarak gruplar arasında gözlenen bu puan farklılıklarının istatistiksel olarak önemli olup olmadıklarını belirlemek amacıyla ayırma analizi yapılmış, bu analizin sonucunda elde edilen özdeğer, varyans oranı, kanonik korelasyon (r_c), Wilks λ ve x^2 değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Özdeğerler, Varyans Yüzdeleri, Kanonik Korelasyon Katsayıları r_c , Wilks λ ve x^2 Değerleri

Fonksiyon	Özdeğer	Varyans oranı	r_c	Wilks λ	x^2	P
1	8.62	97.2	.95	.08	290.92	.00**
2	.13	1.5	.34	.79	27.17	.04*
3	.12	1.3	.32	.90	12.94	.07

Tablo 2’de üç ayırma fonksiyonu tanımlanmıştır. İlk sıradaki ayırma fonksiyonuna ilişkin $\lambda = .08$; $x^2_{27} = 290.92$; kısmi $\eta^2 = .57$; $p < .01$ ’dir. Buna göre, dört grubun dokuz yordayıcı değişkendeki puan farklılıkları istatistiksel olarak anlamlıdır. İkinci sıradaki ayırma fonksiyonuna ait $\lambda = .79$; $x^2_{16} = 27.17$; kısmi $\eta^2 = .07$; $p < .05$ ’tir. Dolayısıyla, ilk sıradaki ayırma fonksiyonun etkileri silindikten sonra, gruplar ve yordayıcı değişkenler arasında hala önemli, fakat düşük düzeyde ilişkiler bulunmaktadır. Üçüncü sıradaki ayırma fonksiyonuna ilişkin $\lambda = .90$; $x^2_7 = 12.94$; kısmi $\eta^2 = .03$; $p > .05$ ’tir. Bu sonuç, gruplar arasındaki yordayıcı değişkenlere ilişkin puan farklılıklarının açıklanmasında, ilk iki sıradaki ayırma fonksiyonunun yeterli olduğunu göstermektedir.

İlk sıradaki ayırma fonksiyonuna ilişkin kanonik korelasyon katsayısı (r_c) .95, ikinci sıradaki ayırma fonksiyonuna ilişkin korelasyon katsayısı ise .34’tür. Böylelikle iki fonksiyon, yordayıcılar ve gruplar arasındaki toplam ilişkinin sırasıyla ($r_c^2 =$) .89 ve .11’ni açıklamaktadır. Ayırma fonksiyonlarına yüklenebilecek toplam gruplar arası varyans (görelî yüzde) sırasıyla ($8.62/8.75 =$) .99 ve ($.13/8.75 =$) .01’dir. Ayrıca ilk iki ayırma fonksiyonun gruplar arasında açıkladığı toplam değişim |.98|’dir ($8.75/9 + .13/9$). Bulgular, gruplar arasındaki farklılıkları ilk fonksiyonunun maksimum; ikinci fonksiyonun ise anlamlı, fakat minimum ayırt ettiğini göstermektedir (Tinsley ve Brown, 2000). Ayırma fonksiyonu puanlarındaki değişimin, hangi gruplar arasındaki farklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla grupların fonksiyonlardaki puan ortalamalarına dayalı çizilen saçılma grafiği Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Dokuz Yordayıcı Değişkenden Elde Edilen 2 Ayırma Fonksiyonunda, 4 Grubun Ayırma Fonksiyonu Puan Ortalamaları (Centroid) Grafiği (1- Evlilik Uyumu Düşük Kadın, 2- Evlilik Uyumu Yüksek Kadın, 3- Evlilik Uyumu Düşük Erkek, 4- Evlilik Uyumu Yüksek Erkek)

Şekil 1’de görüldüğü gibi, birinci ayırma fonksiyonunda en yüksek ortalama puan ($\bar{x}_4= 3.77$) evlilik uyumu yüksek erkeklere, en düşük ortalama puan ise evlilik uyumu düşük kadınlara ($\bar{x}_1= 4.15$) aittir. İkinci ayırma fonksiyonunda en yüksek ortalama puanları sırasıyla evliliklerinde uyumsuzluk yaşayan erkekler ($\bar{x}_3= .34$) ve kadınlar ($\bar{x}_1= .22$) alırken, en düşük puanları ise evlilik uyumu yüksek kadınlar ($\bar{x}_2= -.60$) almıştır. Gruplar arasında ayırma fonksiyonu puan ortalamalarındaki farkların, hangi yordayıcı değişkenlerle ilişkili olduğunu belirlemek amacıyla standartlaştırılmış kanonik ayırma fonksiyonu katsayıları ile ayırma fonksiyonu ve yordayıcı değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları (yükler) Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Yordayıcı Değişkenlerin Standartlaştırılmış Kanonik Ayırma Fonksiyon Katsayıları ve Yapı Matrisi

Yordayıcı Değişkenler	Standartlaştırılmış Fonksiyon ve Yordayıcılar Arasındaki İlişkiler			
	Katsayılar		İlişkiler	
	1	2	1	2
1. Nedensel yükleme	1.05	-.04	.98	.09
2. Sorumluluk yükleme	-.07	.55	-.10	.61
3. Duygusal dengesizlik	-.16	.07	-.11	.54
4. Dışa dönüklük	-.02	.64	.21	.30
5. Deneyime açıklık	-.03	.39	-.10	.44
6. Yumuşak başlılık	-.06	.20	.10	-.15
7. Sorumluluk	.16	-.60	.05	-.18
8. Kaçınmacı bağlanma	.05	-.17	.10	.09
9. Kaygılı bağlanma	.06	.04	-.10	-.20

Kesim noktası $\bar{F}.40$ alınmıştır.

Tablo 3’te, birinci ayırma fonksiyonuyla nedensel yükleme .98, ikinci ayırma fonksiyonuyla sorumluluk yükleme .61, duygusal dengesizlik .54 ve deneyime açıklık .44 ilişkilidir. Bu değişkenlerin ilgili boyutlardaki standartlaştırılmış kanonik ayırma fonksiyon katsayıları ise, birinci fonksiyonda 1.05 ve ikinci fonksiyonda sırasıyla .55, .07 ve .39’dur. Fonksiyonlardaki yükler ve standartlaştırılmış katsayılar nedensel yükleme, sorumluluk yükleme ve deneyime açıklık özelliklerinin evli bireyler arasındaki farklılıkların açıklanmasında önemli değişkenler olduklarını göstermektedir. Duygusal dengesizlik ise, ikinci fonksiyonda yüksek yüke (.54) sahip olmasına karşın, fonksiyon puanlarına diğer iki değişkene oranla daha düşük katkı (.07) sağlamaktadır.

Tablo 3 ve Şekil 1’deki değerler birlikte incelendiğinde, birinci fonksiyon evlilik uyumu düşük kadınların daha az ($\bar{x}= 23.38$, $ss= 4.32$), evlilik uyumu yüksek erkeklerin ise daha fazla ($\bar{x}= 36.40$, $ss= 9.63$) nedensel yüklemeye bulduklarını göstermektedir. İkinci fonksiyon ise, sorumluluk yükleme ve deneyime açıklığın evlilik uyumu düşük erkeklerde daha yüksek ($\bar{x}= 29.34$, $ss= 9.01$; $\bar{x}= 43.09$, $ss= 6.40$), evlilik uyumu yüksek kadınlarda daha düşük ($\bar{x}= 23.00$, $ss= 8.43$; $\bar{x}= 41.25$, $ss= 7.58$) olduğunu ortaya koymaktadır. Karesel ayırma analizi sonucunda, gruplar arasında ortaya konan bu farklılıkların geçerliğini test etmek amacıyla, fonksiyon değerlerine dayalı olarak araştırmaya katılan bireylerin grup üyelikleri yordanmış ve buna ilişkin sınıflandırma sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Sınıflandırma Sonuçları

Kategoriler	Yordanan Grup Üyeliği				Toplam	κ	Asymp. sh	Yaklaşık t^b	Yaklaşık P	
	UDK	UYK	UDE	UYE						
Sayı	UDK	27	2	0	0	29	.90	.03	17.4	.000
	UYK	0	28	0	0	28				
	UDE	0	1	32	2	35				
	UYE	0	0	3	29	32				
%	UDK	93	7	0	0	100	.90	.03	17.4	.000
	UYK	0	100	0	0	100				
	UDE	0	3	91	6	100				
	UYE	0	0	9	91	100				

Doğru sınıflandırma: 93,5%.

Tablo 4’te araştırma grubundaki bireylerin % 94’ünün doğru sınıflandırıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, bu oran şans hatasını da içerdiğinden, Kappa (κ) katsayısı kullanılarak, yordamanın doğruluğu gözden geçirilmiş ve $\kappa = .90$ olarak bulunmuştur. Buna göre, ayırma fonksiyonlarına dayalı bireylerin doğru olarak sınıflandırılma olasılığı (.94), şans hatasından (.90) daha yüksektir. Bu sonuç araştırmada ele alınan ayırıcı değişkenler (deneyime açıklık, nedensel ve sorumluluk yüklemesi) tarafından evlilik uyumunun açıklanabileceğini göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Ayırma analizi sonucunda, birinci fonksiyonda evlilik uyumu düşük kadınların daha az; evlilik uyumu yüksek erkeklerin daha fazla nedensel yüklemeye buldukları belirlenmiştir. Curun (2006) kadınların erkeklere göre daha fazla nedensel yüklemeye yaptıklarını belirtmektedir. Nedensel yüklemeye, bir olay veya davranışı neyin ortaya çıkardığı; sorumluluk yüklemesi ise, bu durumdan kimin sorumlu olduğuyla ilişkilidir (Bradbury ve Fincham, 1990; Fincham ve Bradbury, 1992). Başka bir ifadeyle, nedensel yüklemeye durumunda birey herhangi bir sorun durumunda bu sorunu birisine mal etmeye çalışmak yerine, nedenini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Bu nedenle evlilik uyumu düşük kadınların görece daha uygun ve sorun çözücü bir tarz olarak değerlendirilebilecek olan nedensel yüklemeye daha az kullanmaları, evlilik uyumu düşük kadınların sorun çözme becerilerinin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanabilir. Benzer şekilde, evlilik uyumu yüksek erkeklerin de herhangi bir sorun durumunda sorumluluk yüklemesi yerine, nedensel yüklemeye buldukları, evlilik uyumu yüksek erkeklerin sorun çözme becerilerinin yüksek olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Ayırma analizinin ikinci fonksiyonunda, sorumluluk yüklemeye ve deneyime açıklık kişilik özelliğinin evlilik uyumu düşük erkeklerde daha yüksek; evlilik uyumu yüksek kadınlar da ise, daha düşük olduğu bulunmuştur. Araştırma bulguları önceden yapılan bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir. Madden ve Janoff-Bulman (1981) uyumsuzluk yaşayanların eş davranışlarını daha kasıtlı olarak değerlendiklerini; Fincham ve O’Leary (1983) eşlerini suçlayan kadınların evlilik doyumlarının azaldığını; Kyle ve Falbo (1985) uyumsuzluk yaşayanların olumsuz davranış gösterdiklerinde eşlerini fazlasıyla suçladıklarını belirtmektedir. Bu sonuçlara göre, evlilik uyumu yüksek kadınların daha az, evlilik uyumu düşük erkeklerin daha fazla sorumluluk yüklemeleri yapmaları beklenen bir durumdur. Öte yandan, Tezer (1986) çatışmaların nedenlerini kadınların eşlerine, erkeklerin ise kendilerine yüklediklerini belirtmektedir. Tutarel-Kışlak (1995) evlilikteki uyum arttıkça, kadınların sorumluluk yüklemesini daha az kullandıkları, buna karşın erkeklerin yüklemelerinde bir değişim olmadığını ifade etmektedir. Tezer ve Tutarel-Kışlak tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla bu araştırmadan elde edilen bulgular arasında kısmen tutarlık bulunmaktadır. Şöyle ki; Tezer çatışma yaşayan kadınların eşlerini suçladıklarını; Tutarel-Kışlak ise evlilikteki uyum arttıkça, kadınların sorumluluk yüklemesini daha az kullandıklarını belirtmektedir. Bu sonuçlar araştırmada da tekrarlanmıştır. Bununla birlikte, Tezer çatışma yaşayan erkeklerin bunu kendilerine yüklediklerini; Tutarel ve Kışlak ise erkeklerin yüklemeye biçimlerinde uyumsuzluğun bir farklılık yaratmadığını belirtmektedirler. Bu sonuçlar araştırma bulgularından farklılık göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, evlilik uyumu açısından eşler karşılaştırıldıklarında, evlilik uyumu yüksek erkeklerin nedensel yüklemeye; evlilik uyumu düşük erkeklerin ise sorumluluk yüklemesini daha fazla kullandıkları görülmektedir. Bu bulgular Fincham ve O’Leary (1983)’nin, Bradbury ve Fincham (1990)’ın çalışmalarıyla tutarlık göstermektedir. Bu noktada araştırma bulgularının önceden ülkemizde yapılan araştırma sonuçlarıyla farklılıklar göstermesi, çalışmaların yapıldığı zamanlar arasındaki farklılığa bağlanabilir. Türkiye’de 1980’lerden sonra çok hızlı bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bu değişim, cinsiyet rollerine ve aileye yüklenen anlamı değiştirmiş olabilir. Ayrıca bu araştırmalarda kullanılan istatistiksel teknikler de farklılık göstermektedir. Bu araştırmada başlangıçta hem kadınların hem de erkeklerin evlilik uyumlarının yüksek ya da düşük olabileceği varsayılmış ve ayırma analizi kullanılmıştır. Cinsiyeti bağımsız değişken olarak alan önceki çalışma sonuçları incelendiğinde, bir cinsiyetin diğerinden daha fazla evlilik doyumu yaşadığı ya da uyum bakımından cinsiyetler arasında bir fark bulunmadığı rapor edilmektedir. Bu sonuçlar bir cinsiyetin evlilik uyumunun yüksek olması durumunda diğer cinsiyetin doyumunun düşük olduğunu zorunlu olarak doğrulamaktadır. Dolayısıyla yapılan yorumlar araştırmaların başlangıcında benimsenen varsayımlara ve seçilen istatistiksel tekniklere bağlı olarak da farklılık gösterebilmektedir. Bu bakımdan, bulgular arasındaki bu ayrılığın nedenleri, benzer örneklemeler üzerinde yapılacak başka araştırmalarla da incelenebilir.

Çalışmada, diğer gruplarla karşılaştırıldıklarında, evlilik uyumu yüksek kadınların deneyime açıklık kişilik özelliklerinin daha düşük; evlilik uyumu düşük erkeklerin ise daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bouchard, Lussier ve Sabourin (1999) deneyime açıklık özelliğinin erkeklerin evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuşlardır. Fitzpatrick (2001) çiftlerin deneyime açıklık özelliklerindeki

benzerlikle evlilik uyumları arasında güçlü bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Araştırma bulguları önceki çalışma sonuçlarından farklılık göstermektedir. Bu fark kültürel nedenlerle açıklanabilir. Kültürümüzde kadınlardan yeni deneyimlere açık olmaktan ziyade, özellikle geleneksel yapı içinde evliliğin gerektirdiği geleneksel rolleri benimsemelerinin ve bunlara uymalarının beklendiği söylenebilir. Bu nedenle deneyime kapalı geleneksel rolleri sürdüren bir kadın tipinin evlilik uyumunun daha yüksek olması beklenebilir. Diğer yandan bulgular, düşük evlilik uyumu gösteren erkeklerin deneyime açıklık kişilik özelliğinin belirgin olduğunu göstermektedir. McCrae ve Costa (1985) deneyime açık bireyleri meraklı, yaratıcı, bağımsız, geleneksel olmayan, hayal gücü kuvvetli, ilgileri geniş, cesur, değişikliği seven kimseler olarak tanımlamaktadırlar. Bu özeliğe sahip bireylerin evlilik gibi geleneksel özellikler taşıyan, görece monoton bir davranış örüntüsü gerektiren bir sürece uyum sağlamaları zor olabilir.

Bu çalışmada evlilik uyumu ile bağlanma stilleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Feeney, Noller ve Callan (1994) güvenli; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu (2006) ve Büyüksahin (2006) güvenli ve saplantı bağlananların evlilik doyumlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedirler. Kuyumcu (2005) saplantılı bağlananların; Möller, Hwang ve Wickberg (2006) korkulu bağlanan kadınların; Turanlı (2010) korkulu ve saplantılı bağlananların evlilik uyumlarının düşük olduğunu ifade etmektedirler. Bu araştırmanın bulguları önceki çalışma sonuçlarını desteklemektedir. Buna karşın, Feldman, Gowen ve Fisher (1998) romantik ilişkilerden sağlanan doyumla bağlanma stilleri arasında bir farklılık bulunmadığını; Spotts ve ark. (2005) kadınların evliliklerinden doyum sağlamalarında iyimserlik ve öfke düzeylerinin bağlanmadan daha önemli olduğunu dile getirmektedirler. Beştav (2007)'in da belirttiği gibi, bu sonuçlar bir araştırmada daha güçlü yordayıcıların bulunması durumunda, bağlanmanın evlilik uyumu üzerindeki etkilerinin azaldığını aklı getirmektedir. Nitekim anlamlı ilişkilerin ortaya konduğu çoğu araştırmada, bağlanma ile evlilik uyumu arasındaki ikili ilişkilerin incelendiği gözlenmektedir. Tablo 3'te de görüldüğü gibi, ayırma analizi sonucunda elde edilen iki boyutlu yüklem biçimlerinin ilişkisi, bağlanma stillerine göre daha yüksektir. Bu sonuç, yüksek ve düşük evlilik uyumu denklemlerine yüklem biçimlerinin daha fazla katkı sağladığını göstermekte ve yüklem biçimlerinin evlilik uyumu üzerindeki etkileri çıktıktan sonra bağlanmanın açıkladığı varyansın önemsiz olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca benzer bir yorum, Tablo 1'de de görüldüğü gibi, kaçınmacı bağlanma dışında gruplar arasında anlamlı farklara sahip olmalarına karşın, ayırma fonksiyonları ile aralarında önemli ilişkiler bulunmayan diğer değişkenler için de yapılabilir. Gollo ve Smith (2001) erkek ve kadınların bağlanma stillerindeki etkileşimin evlilik doyumunun yordayıcısı olduğunu ortaya koymaktadırlar. Bu sonuç da göz önünde bulundurularak evlilik uyumu araştırılırken bağlanmayı tek başına ele almak yerine, eşlerin karşılıklı bağlanma stilleri ve bu stiller arasındaki etkileşimin modellenmesi düşünülebilir. Bundan başka, evlilik uyumu üzerindeki etkilerinin önemsiz olduğu başka araştırma sonuçları da göz önünde bulundurularak, gelecekte yapılacak araştırmalarda diğer değişkenlerin bağlanma – uyum ilişkisindeki aracı ya da etkileşim rolleri incelenebilir.

Çalışma sonuçları arasındaki tutarsızlığın başka bir sebebi, araştırma gruplarının farklı olmasına bağlanabilir. Örneğin; Heene, Buysse ve van Oust evlilik uyumunu depresif bireyler üzerinde incelemişlerdir. Öte yandan, bu araştırmada uygun örnekleme tekniği kullanılmış ve araştırma 124 evli birey üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ulaşmadaki zorluk nedeniyle sıklıkla başvuru olan bu teknik olasılığa dayanmayan örnekleme yöntemleri arasında sayılmaktadır. Bu anlamda örneklemlerin gerek büyüklük gerekse de random seçilememesi bakımından bu alanda yapılan çalışma sonuçlarının bir araştırmadan diğerine farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu durum göz önünde bulundurularak meta-analiz çalışmaları planlanabilir. Buna ek olarak, gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalar planlanırken her iki eşin katıldığı boylamsal araştırmalarla evlilik uyumunun ele alınması ve bu araştırmalarda nitel yöntemlerin de kullanılması önerilebilir.

Diğer yandan, bu araştırma lise ve sonrası eğitime sahip evli bireyler üzerinde yapılmış, eğitim düzeyi daha düşük bireyler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Böyle bir sınırlığın altında, ölçme araçlarının katılımcılar tarafından evlerinde yanıtlanması ve eğitim seviyesi düşük kimselerin daha önce test alma yaşantısı yeterince geçirmediği için ölçek maddelerini anlamayabilecekleri varsayımı yatmaktadır. Ayrıca, veriler en az bir yıllık evli bireylerden toplanmış, yeni evliler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Böyle bir yaklaşımın gerisinde de, birlikte yaşama süresinin azlığı ve kısa süreli evli olmaktan kaynaklanabilecek nedenlerle evlilik uyumunun yüksek bulunması olasılığı yatmaktadır. Dolayısıyla eğitim düzeyi düşük olan kimselerin ve yeni evlilerin katılımcı grup içinde yer almaması, bu araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu nedenle kendini anlatma tekniği dışında, başka yollarla bilgilerin toplandığı, söz konusu grupları da içerecek yeni araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

Kaynaklar

- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Akfirat - Önalın, F. (1995). *Çalışan ve çalışmayan kadınlarla eşlerinin nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumlari*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akkaya, M. (2010). *Bağlanma stilleri, stresle başa çıkma tarzları, problem çözme becerileri ve iletişim tarzlarının boşanma süreci Üzerindeki etkilerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2007). *Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi*, IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İzmir.
- Barelds-Dijkstra, H. (2005). Self and partner personality in intimate relationships, [Electronic Version]. *European Journal of Personality*, 19, 501–518.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of four-category model, *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-241.
- Beştav, F. G. (2007). *Romantik ilişki doyumunu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Botwin, M. D., Buss, D. M. & Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Personality*, 65 (1), 107-136.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Separation, anxiety and anger*. New York, Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*, London, Tavistock.
- Bouchard, G., Lussier, Y. & Sabourin, S. (1999). Personality and marital adjustment: Utility of the five-factor model of personality, *Journal of Marriage and the Family*, 61, 651-660.
- Bradbury, T. N. & Fincham, F. D. (1990). Attributions in marriage review and critique, *Psychological Bulletin*, 107 (1), 3-33.
- Bradbury, T. N., Beach, S. R. H., Fincham, F. D. & Nelson, G. M. (1996). Attributions and behavior in functional and dysfunctional marriages, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64 (3), 569-576.
- Brennan, K. A., Clark, C. L. & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson and W. S. Rholes (Ed.), *Attachment theory and close relationships* (ss. 46-76). New York, Guilford Press.
- Buss, D. M. (1991). Conflict in married couples: personality predictors of anger and upset, *Journal of Personality*, 59, 663-688.
- Butzer, B. & Campel, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: a study of married couples, *Personal Relationships*, 15, 141–154.
- Caspi, A. (1987). Personality in the life course. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1203–1213.
- Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk – Bökeoğlu, Ö. (2008). Discriminant function analysis: Concept and application, *Eurasian Journal of Educational Research*, 33, 73-92.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cihan-Güngör, H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Chien, Z., Tanaka, N. Uji, M. Hiramura, H, Fujihara, K. & Kitamura, T. (2007). The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples, *Social Behavior and Personality*, 35(4), 561-572.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumunu arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Davey, A., Fincham, F. D., Beach, R. H. & Brody, G. H. (2001). Attributions in marriage: examining the entailment model in dyadic context, *Journal of Family Psychology*, 15 (4), 721-734.
- Erdoğan, S.(2007). *Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Feeney, J., Noller, P. & Callan, V. J. (1994). Attachment style, communication and satisfaction in the early years of marriage, In Bartholomew K. & Perlman, D. (Ed.), *Advances in personal relationships* (269-308). London, Jessica Kingsley Publishers.

- Feldman, S. S., Gowen, L. K. & Fisher, L. (1998). Family Relationships and Gender as Predictors of Romantic Intimacy in Young Adults: A Longitudinal Study. *Journal of Research on Adolescence*, 8 (2), 263-286
- Fincham, F. D. & O'Leary, D. (1983). Causal inferences for spouse behavior in maritally distressed and nondistressed couples. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 1, 42-57.
- Fincham, F. D., Baucom, D. H. & Beach, S. R. (1987). Attribution processes in distressed and nondistressed couples: 4. Self-partner attribution differences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (4), 739-748.
- Fincham, F. D. & Bradbury, T. N. (1988). The impact of attributions in marriage: an experimental analysis, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 7, 147-162.
- Fincham, F. D. & Bradbury, T. N. (1992). Assessing attributions in marriage: The relationship attribution measure, *Journal of Personality and Social Psychology*, 62 (3), 457-468.
- Fitzpatrick, N. Y. (2001). *Marital and personality*, Unpublished Doctoral Dissertation, School of Psychology.
- Geist, R. L. & Gilbert, D. G. (1996). Correlates of expressed and felt emotion during marital conflict: Satisfaction, personality, process, and outcome, *Personality and Individual Differences*, 21(1), 49-60.
- Gollo, L. C. & Smith, T. W. (2001). Attachment style in marriage: adjustment and responses to interaction, *Journal of Social and Personal Relationship*, 18(2), 263-299.
- Gündoğdu – Aktürk, E. (2010). *Attachment figure transference, caregiving styles and marital satisfaction in arranged and love marriages*, Unpublished Master Thesis, Institute of Social Sciences, Middle East Technical University, Ankara.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process, *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hair, J., Black, B. Babin, B., Anderson, R. & Tatham, R. (2006). *Multivariate Data Analysis*. 6th edition, Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Heene, E. D., Buysse, A. & van Oost, P. (2005). Indirect pathways between depressive symptoms and marital distress: the role of conflict communication, attributions, and attachment style, *Family Process*, 44, 4.
- Heene, E. D., Buysse, A. & van Oost, P. (2007). an interpersonal perspective on depression: the role of marital adjustment, conflict communication, attributions, and attachment within a clinical sample, *Family Process*, 46, 4.
- Huston, T. L. & Houts, R. M. (1998). The psychological infrastructure of courtship and marriage: the role of personality and compatibility in romantic relationships, In T. N. Bradbury (Ed.), *The developmental course of marital dysfunction* (pp. 114-151). New York, Cambridge University Press.
- Işınso – Halat, M. (2009). *Yatırım kuramı bağlamında evli çiftlerde uyum, nedensel ve sorumluluk yüklemeleri ile yalnızlık arasındaki bağlantılar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Janda, L. H. (1998). *Psychological testing: Theory and applications*, Boston: Allyn & Bacon.
- Kantarıcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction, *Journal of Personality and Social Psychology*, 72 (5), 1075-1092.
- Kaya Balkan, İ. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Keçe, A. C. (2010). İki Gönül Bir Olunca Samanlık Seyran Olmayabiliyor, 05.07.2011 tarihinde <http://www.cised.org.tr/basin/106/cised-iki-gonul-bir-olunca-samanlik-her-zaman-seyran-olmayabiliyor...> adresinden indirilmiştir.
- Kelly, E. L. & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: a prospective analysis of marital stability and marital dissatisfaction, *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 27-40.
- King, L. A. (1993). Emotional expression, ambivalence over expression and marital satisfaction, *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 601-607.
- Kobak, R., Hazan, C. & Ruckdeschel, K. (1994). From symptom to signal: an attachment view of emotion in marital therapy, In Johnson, S. and Greenberg, L. (Ed.), *Emotions in Marital Therapy* (46-71), Brunner/Mazel.

- Kuyumcu, B. (2005). *Evli çiftlerin evlilik doyumu ile gestalt temas biçimleri, bağlanma stilleri ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kyle, S. O. & Falbo, T. (1985). Relationship between marital stress and attributional preferences for own and spouse behavior, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 3, 339-351.
- Levine, K. S. & Hennessy, J. J. (1990). Personality influences in the stability of early (teen-age) marriage in the United States, *Current Psychology: Research and Reviews*, 9(3), 296- 303.
- Locke, H. J. & Wallace, K. (1959). Short marital adjustment and prediction tests: their reliability and validity, *Marriage and Family Living*, 21, 251-255.
- Madden, M. E. & Janoff - Bulman, R. (1981). Blame, control and marital satisfaction: Wives' attributions for conflict in marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 43(3), 663-674.
- McCrae R. R. & Costa, P. T. (1985). Updating Norman's "adequate taxonomy": Intelligence and personality dimensions in natural language and in questionnaires, *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(3), 710-721.
- Möller, K., Hwang, C. P. & Wickberg (2006). Romantic attachment, parenthood and marital satisfaction, *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 24, 3, 233-240.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi-2 (çok değişkenli analizler)*, 5. Baskı, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özer, A. (2004). *Bankacılık sektöründe kişiliğin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Parker, R. A. & Scannell, E. D (1998). Attachment and marital adjustment. family matters, No: 51, Spring / Summer; Australian Institute of Families.
- Poulsen, J. & French, A. (2009), Discriminant Analysis, 26.06.2011 tarihinde <http://userwww.sfsu.edu/~efc/classes/bio1710/discrim/discrim.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Russell, R. & Wells, P. A. (1994). Personality and quality of marriage, *British Journal of Psychology*, 85, 161-168.
- Richmond, L. D., Craig, S. S., & Ruzicka, M. F. (1991). Self-monitoring and marital adjustment, *Journal of Research in Personality*, 25, 177-188.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships [Electronic version], *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143-157.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: new scales for assessing the quality of marriage and similar dyads, *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28.
- Spotts, E. L., Lichtenstein, P., Pedersen, N., Neiderhiser, J. M., Hansson, K, Cederblad, et al. (2005). Personality and marital satisfaction, [Electronic Version], *European Journal of Personality*, 19, 205-227.
- Stevens J. P. (2002) *Applied multivariate statistics for the social sciences*, 4th edition, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57). 1-22.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*, 5th edition, Boston: Allyn and Bacon.
- Tezer, E. (1986). *Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: algılama ve doyum*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tezer, E. (1994). Evli eşler arasındaki çatışmalar ile çeşitli demografik değişkenlerin evlilik doyumuna etkisi: kadın eşin bir işte çalıştığı ve çalışmadığı eşler üzerinde bir araştırma, *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 2(3), 209-217.
- Tinsley, H. E. A. & Brown, S. D. (2000). *Handbook of applied multivariate statistics and mathematical modeling*, Elsevier Science & Technology Books.
- Türkiye İstatistik Kurumu – TİK- (2010). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, Ankara.
- Turanlı, P. (2010). *Orta yetişkinlikte evlilik uyumu ile benlik saygısı bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin saptanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1995). *Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1997). Evlilik uyumu ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler, *Türk Psikoloji Dergisi*, 12 (40), 55-64.

- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999a). Evlilikte uyum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması, *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 7 (1), 55-65.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999b). İlişkilerde yüklenme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması, *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 7 (3), 193-199.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler, *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-68.

Extended Abstract

The purpose of the present study is to investigate the roles of attributional style (causality and responsibility), attachment styles (avoidance and anxious) and personality traits (extraversion, agreeableness, neuroticism, conscientiousness and openness) on marital adjustment. The predictor variables of the present study are personality traits, attributional style and attachment styles. The grouping (dependent) variable of the study has four categories according to the adjustment and maladjustment in men and women's marriage. These categories are women with low marital adjustment, women with high marital adjustment, men with low marital adjustment and men with high marital adjustment, respectively.

The sample is consisted of 124 married individuals working in various public or private institutions in Ankara in 2009 – 2010 and completed at least high school. Age of the participants varies between 23 – 53 (\bar{x} = 37, sd = 8). Average duration of marriage 11.45 (sd = 8.19) and the number of children (median) is 1. 23 of the sample were high school graduates, 79 university graduates and 22 have post graduate education. Considering the possibility of marital adjustment might be high in couples recently married, couples married for at least a year are included in the sample.

In the present study, Personal Information Sheet developed by the researchers, Marital Adjustment Scale developed by Locke and Wallace (1959) and adapted to Turkish by Tutarel-Kışlak (1999a), Relationship Attribution Scale developed by Fincham and Bradbury (1992) and adapted to Turkish by Tutarel-Kışlak (1999b), Experiences in Close Relationship Inventory developed by Brennan et al. (1998) and adapted to Turkish by Sümer (2006) and Personality Test Based on Adjectives developed by Bacanlı, İlhan and Aslan (2007) were used.

The results of the quadratic discriminant analysis indicated that the first two discriminant functions are adequate to explain the differences between the points regarding discriminant variables among groups. Canonical correlation coefficient related to the first discriminant function is (r_c) .95, correlation coefficient related to the second discriminant function is .34. Therefore, two functions account for (r_c) .89 and .11 of the relation between predictors and groups, respectively. In order to determine differences between which groups originate the change in the discriminant function points, a scatterplot graph was plotted, which showed that the highest mean scores in the first discriminant function belongs to men with high marital adjustment, the lowest mean scores belongs to women with low marital adjustment. In the second discriminant function, the highest mean scores belong to men and women experiencing maladjustment in their marriages, respectively. Additionally, the lowest scores belong to women with high marital adjustment. In order to find out which predictors are related to the differences in the mean scores of discriminant function between groups, the correlation coefficients and coefficients of standardized canonical discriminant function are examined. Based on this data, it was found that correlation in the first discriminant function, causal attribution was .98; in the second discriminant function, responsibility attribution was .61 and openness was .44. In related dimensions, the standardized canonical discriminant function coefficient in the first function is 1.05; and .55, and .39 in the second function, respectively. The function loads and standardized coefficients show that causal attribution, responsibility attribution and openness explain the differences significantly among categories. When the group means and loadings are considered together, it was found that in the first function, women with low marital adjustment engage less in causal attribution (\bar{x} = 23.38, sd = 4.32) while men with high marital adjustment engage more (\bar{x} = 48.12, sd = 3.65). In the second function, it was found out that attributing responsibility and openness are higher in men with low marital adjustment (\bar{x} = 29.34, df = 9.01; \bar{x} = 43.10, df = 6.40) and are lower in women with higher marital adjustment (\bar{x} = 23.00, df = 8.43; \bar{x} = 41.25, df = 7.58). For the purpose of testing the validity of these differences among categories, the group memberships of participants were estimated, based on function values, and it was found that 94% of the participants in the sample were grouped appropriately.

The results of the study yielded that depending on marital adjustment; women and men show different attributional style. In the previous studies, it was pointed out that women with low marital satisfaction, instead of attributing events to a cause, blame their spouses (Akfırat-Önalın, 1995; Fincham & O'Leary,

1983; Madden & Janoff-Bulman, 1981; Tezer, 1986). Thereby, the results of the present study are consistent with the preceding studies.

Another finding of the study indicates that women with high marital satisfaction engage less in responsibility attribution. Curun (2006) discovered that compared to male participants, female participants, explained their spouses' acts by attributing more to causality, locus and motive dimensions. Moreover, Tutarel-Kışlak (1995) points out that, as women's scores of marital adjustment increase, scores of responsibility attribution decrease. Consequently, these results of the study are also consistent with previous studies.

In addition to these results, present study found out that openness trait was lower in women with high marital adjustment and higher in men with low marital adjustment. These findings are inconsistent with the past studies (Bouchard, Lussier, & Sabourin, 1999; Fitzpatrick 2001). The discrepancy among to findings of the studies might result from cultural causes. Especially, women may be instructed to preserve present conditions rather than being open to new experiences, to adopt available roles marriage necessitates in a traditional structure and to abide by these roles under any circumstances. In addition, McCrae and Costa (1985) defined openness as individuals' behaviors such as independent, nontraditional, original, courageous and having a variety of interests, enjoying change and having strong imaginativeness. Based on these definitions, it might be said that males have difficulty in staying within a system such as marriage in which traditionalism is in the foreground and there are certain rules.

This study discussed some of the potential reasons of marital adjustment. In this regard, the findings of the study can be a guide for the counselor working with spouses. It may be suggested that improving favorable cognitive construct and becoming conscious about personality may contribute to the marital-adjustment.